

DOCUMENTALISTA AUDIOVISUAL

UNA PROFESSIÓ POLIÈDRICA

PRÒLEG DE JORGE FRANGANILLO
I JAVIER GUALLAR

Els continguts audiovisuals són presents en molts àmbits de la vida quotidiana i desenvolupen un paper de gran rellevància en la nostra societat. La seva elaboració sovint exigeix la intervenció de professionals de la documentació. La seva tasca és clau i té principalment una funció preparatòria i creativa, que implica una activitat investigadora, detectivesca, amb un gran potencial per millorar i complementar el contingut de qualsevol producte comunicatiu.

Documentar una producció, sigui de caràcter informatiu, publicitari o de ficció, tant en el sector televisiu com en el cinematogràfic, contribueix, doncs, a augmentar-ne la qualitat, la varietat i l'originalitat. El material d'arxiu, de fet, és tan ric i polisèmic que pot reutilitzar-se en contextos ben diversos i, alhora, pot ajudar a reduir els costos de producció. Fins i tot, pot esdevenir l'element principal, destacat o protagonista, com passa, per exemple, en els documentals històrics o en els programes de nostàlgia televisiva.

Prova de la importància d'aquest perfil professional és que la seva activitat professional és present en els mitjans de comunicació, en produccions cinematogràfiques i publicitàries, o en l'especialitat de *film researcher*, entre d'altres. Els professionals de la documentació estan especialitzats a gestionar, conservar, recuperar i generar productes audiovisuals i en resoldre les necessitats de documentació que aquestes produccions requereixen, com ara localitzar imatges en arxius audiovisuals d'aquí i d'arreu del món.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

CRAI Biblioteca
Informació i
Mitjans Audiovisuais

QUÈ ÉS UN DOCUMENTALISTA AUDIOVISUAL?

El documentalista audiovisual és un perfil que neix de l'experiència de professionals de diverses disciplines, sobretot d'història, periodisme, documentació i arxiu, que han treballat en projectes audiovisuals. És un documentalista expert en arxius audiovisuals que no només ajuda els equips de rodatge en cerques documentals, sinó també en la solució de problemes relacionats amb la gestió d'imatges i propietat intel·lectual.

DOCUMENTALISTA AUDIOVISUAL

VS.

DOCUMENTALISTA

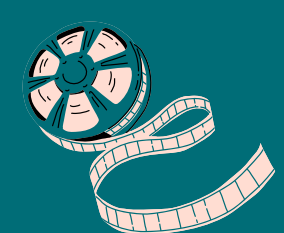
El terme documentalista tradicionalment a Espanya també s'utilitza en altres àmbits com per exemple: premsa, per denominar al professional que elabora les tasques de buscar, analitzar, conservar i recuperar informació.

LES TASQUES DEL DOCUMENTALISTA AUDIOVISUAL

1

Buscar, resumir i gestionar informació per als equips que elaboren la producció: guionistes, direcció artística, vestuari, perruqueria, etc.

2

Trobar material d'arxiu per a inspirar als equips o per a inserir en la producció en curs, i gestionar la compra i la cessió de drets.

3

Identificar i suggerir temes per a la creació de peces noves (nous programes, nous episodis d'una sèrie, etc.).

4

Gestionar qüestions relacionades amb els drets d'autor.

ELS BENEFICIS DE TENIR UN DOCUMENTALISTA AUDIOVISUAL AL TEU COSTAT

AUGMENTA LA QUALITAT

- **Verificació:** afavoreix la credibilitat mitjançant la comprovació de dades, imatges i localitzacions*
- **Complementarietat:** el suport de la documentació permet generar un producte més complet

ESTIMULA LA CREATIVITAT

- **Preparació:** recerca prèvia per trobar imatges, persones, localitzacions o textos
- **Previsió:** previsions informatives de futurs esdeveniments (efemèrides, actes institucionals i altres fets recurrents de l'activitat humana)
- **Creativitat:** quan la documentació esdevé l'element protagonista o destacat, estalvia costos de producció
- **Rendibilitat:** evita haver de gravar imatges de nou o obtenir-les de fonts externes i permet l'explotació comercial de l'arxiu

QUAN CAL UN DOCUMENTALISTA AUDIOVISUAL A UNA PRODUCCIÓ DE FICCIÓ?

El documentalista audiovisual és necessari quan una trama de ficció reflecteix fets ocorreguts (o que podrien haver ocorregut) en la vida real

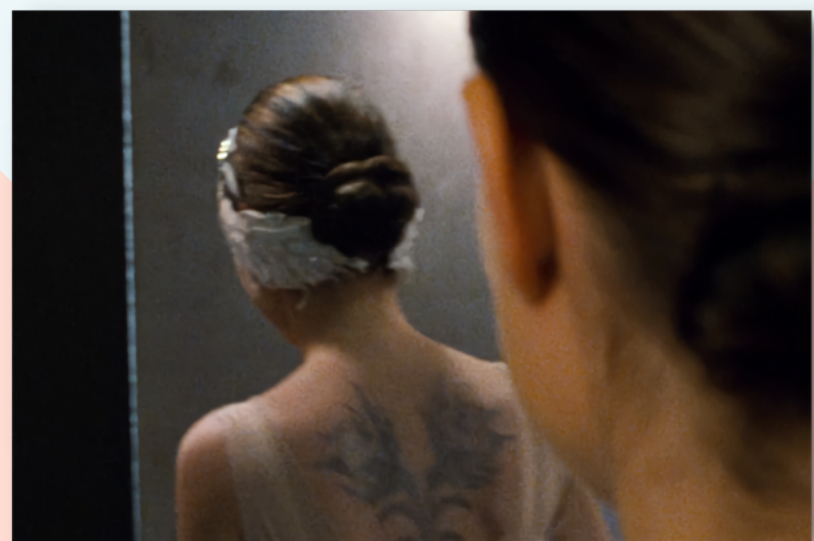
FETS REALS

Un exemple: a *Una ment meravellosa*, quan el doctor Nash entra al Pentàgon es pot veure la bandera nord-americana de 48 estrelles que cal esperar en una escena ambientada el 1956, amb les estrelles alineades horitzontalment i verticalment.

HABILITATS ARTÍSTIQUES

Un exemple: cap al final d'*El cigne negre* quan la Lily va a felicitar la Nina per la seva actuació, la Lily té un tatuatge visible a l'esquena. Tot i això, és estrany que una companyia professional de dansa permeti tatuatges tan grans al descobert. A les actuacions se solen cobrir.

OBJECTES EXTRAORDINARIS

Un exemple: a *Minority Report*, el protagonista obté informació del sistema de predicció de crims per mitjà de gestos violents davant d'una interfície 3D. Tot i que l'efecte és més dramàtic, la idea contradiu dos principis bàsics de la usabilitat. Mantenir els braços a l'aire mentre es fa servir un ordinador és esgotador, i les interfícies 2D són més indicades per treballar que les 3D.

LLEIS I TRÀMITS ADMINISTRATIUS

Un exemple: a *La terminal*, el protagonista està atrapat a l'aeroport JFK de Nova York per qüestions burocràtiques que són el nucli de la història.

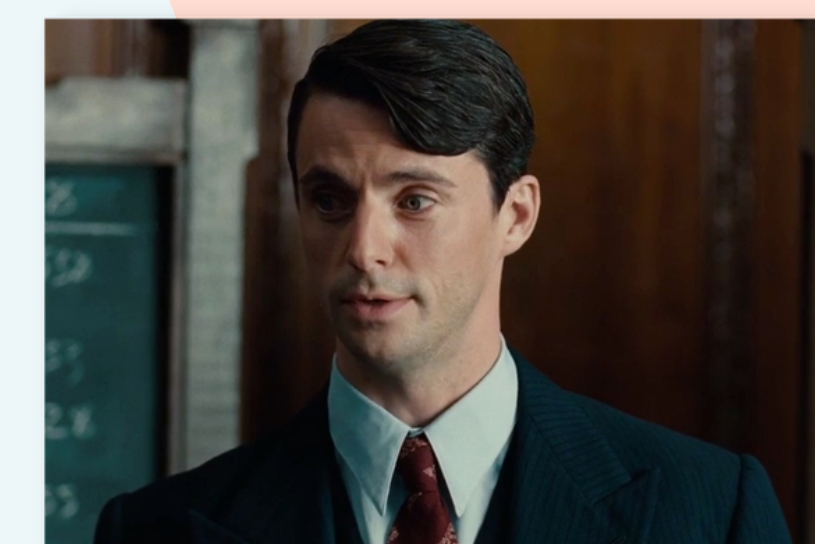
OPERACIONS O CONSULTES MÈDIQUES

Un exemple: el desfibril·lador només pot reiniciar l'activitat cardíaca si s'ha descoordinat (fibril·lació o taquicàrdia). Tot i així, diversos episodis de *House* mostren els metges desfibril·lant pacients que han patit una asistòlia (manca d'activitat elèctrica al cor), cas en què està contraindicat.

BIOGRAFIES O EFEMÈRIDES

Un exemple: quan Denniston presenta Hugh Alexander com a campió britànic d'escacs, a *Desxifrant l'Enigma*, ell afegeix: «dues vegades». I és cert, però és un anacronisme: el 1940, quan té lloc l'escena, Alexander només havia guanyat un cop; el segon va ser el 1956.

EL DOCUMENTALISTA AUDIOVISUAL FARÀ UN INFORME SI LA PRODUCCIÓ HA DE REFLECTIR...

ELS BANCS D'IMATGES

Subministren **fotografies** i **il·lustracions** amb finalitats de **comunicació social**: produccions audiovisuals, llocs web, publicacions d'actualitat, publicitat, etc.

BANCS D'IMATGES OBERTS

Dipòsits d'imatges **alimentats** pels mateixos **usuaris**, que volen compartir-les públicament.

Els autors de les imatges poden:

- Mantenir el **copyright**: impedir la distribució o la reproducció
- **Cedir** alguns **drets**: permetre uns certs usos citant l'autoria.

CARACTERÍSTIQUES

- Qualitat molt variable
- Poques opcions de cerca
- Cost zero
- No resolen tots els aspectes legals (permís del model, restriccions d'ús comercial, etc.)

LLICÈNCIES

Les restriccions s'expressen mitjançant una llicència, una declaració dels usos que l'autor permet o impedeix:

- **Copyright**
- Llicència **Creative Commons**: el reconeixement de l'autoria és sempre obligatori

Bases de dades d'**empreses** que **venen** il·lustracions i fotografies d'estoc a un cost menor del que suposaria l'obtenció d'imatges similars per mitjans propis.

La **consulta** és **gratuïta**, però les imatges només són accessibles a **baixa resolució** o amb **marques d'aigua**.

BANCS D'IMATGES COMERCIALS

- Alta qualitat
- Àmplies opcions de cerca
- Ajudes per a conceptualitzar projectes
- Qüestions legals resoltes

CARACTERÍSTIQUES

Lliure de drets (*royalty free*, LD, RF), no exempt de costos: la imatge adquirida es pot utilitzar un nombre il·limitat de vegades en diversos projectes. (només es paga una vegada)

Amb drets protegits/gestionats (*rights managed*, DP, RM): els drets i les taxes es calculen segons l'ús que es donarà a la imatge (mitjà i nombre d'exemplars). (Es paga per cada ús)

LLICÈNCIES

EXEMPLES

EXEMPLES

La **digitalització d'arxius audiovisuals** ha generat una tendència a posar part dels **fons a Internet**:

- El documentalista audiovisual pot buscar i gestionar imatges des del seu lloc de treball.
- Guionistes, productors i directors poden visionar les imatges des del web.
- La gestió dels drets s'agilitza.
- En molt poc temps les imatges en alta qualitat estan a punt per ser utilitzades.

FONTS PER A LA PRODUCCIÓ AUDIOVISUAL

ARXIS COMERCIALS

BBC Motion Gallery

gettyimages

shutterstock

AGÈNCIES D'INTERCANVI

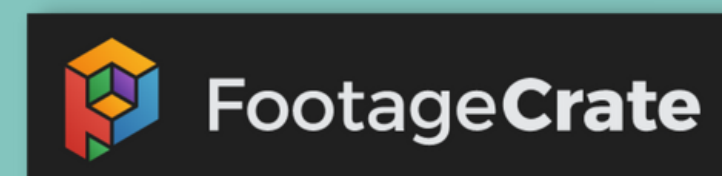

UER

DIPÒSITS GRATUÏTS

Videezy

ARXIS PÚBLICS I INSTITUCIONALS

NOTICIARIS CINEMATogrÀFICS

British Universities Film & Video Council
moving image and sound, knowledge and access

FILMHÍRADÓK ONLINE

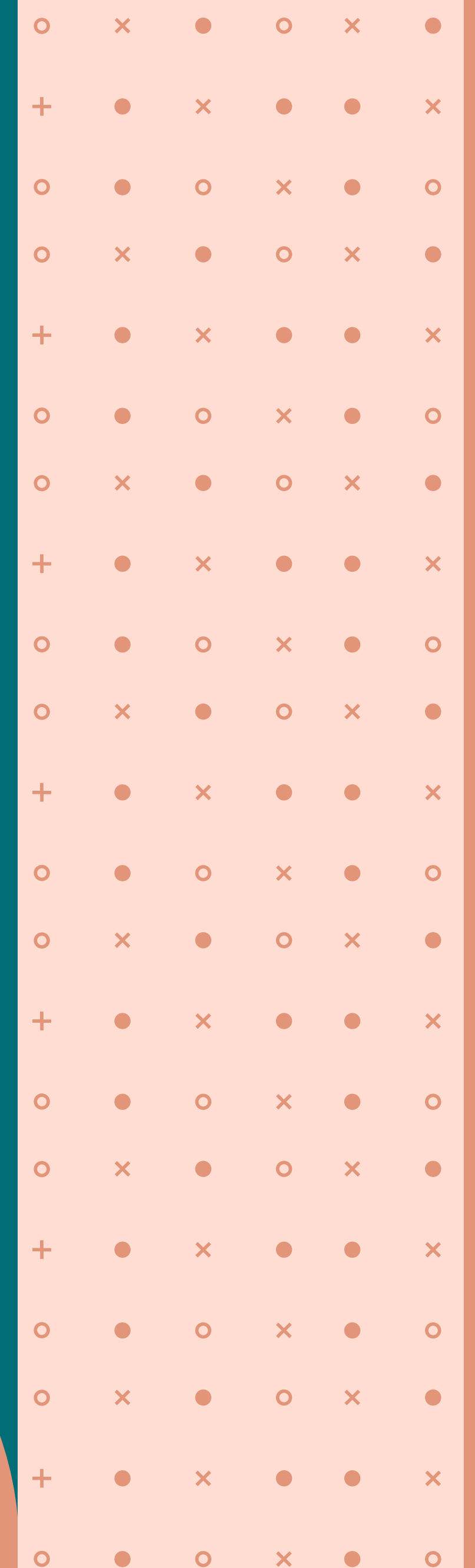

Noticiarios NO-DO

UCLA Library
Film & Television Archive

BBDD ESPECIALITZADA

Film & Television Literature Index
with Full Text
Available via EBSCOhost

NOSTÀLGIA TELEVISIVA I PROGRAMES DE SEGMENTS: LA VALORITZACIÓ DELS ARXIUS AUDIOVISUALS

Els arxius audiovisuals tenen un valor històric, cultural i sociològic i desenvolupen un paper vital en la producció televisiva. Ens demostren que poden subministrar imatges antigues per a elaborar produccions noves i fan que les cadenes de televisió obtinguin rendibilitat i reconeixement.

Interna:
perquè la cadena de TV pot reutilitzar les imatges

Externa:
perquè la cadena de TV pot vendre les seves imatges

Un spot de *Turkish Airlines* (2020) emprà metratge d'arxiu de la carrera espacial per suggerir que descobrir un país és comparable a trepitjar la lluna.

Peça del magazín *Corazón*, de TVE (2018), muntada amb imatges d'arxiu amb motiu del retorn del cantant David Bisbal a *Operación Triunfo*, el programa que el va convertir en estrella.

PROGRAMES DE SEGMENTS I NOSTÀLGIA TELEVISIVA

- Acostumen a utilitzar **fragments petits**.
- Es crea un **producte nou** amb imatges antigues.
- Tenen un valor corporatiu, sovint fan autopromoció de la cadena de TV.
- Són molt **rendibles**: tenen un baix cost de producció i molta audiència, mínima caducitat i una gran versatilitat.
- Serveixen com a **comodins**: es poden emetre quan falla la programació habitual o cal omplir espais buits.

Reportatges especials:
centrats en algun tema d'actualitat o personalitat destacada.

Programes d'entreteniment:
tenen molt bons nivells d'audiència. La seva màxima expressió són els programes de segments i de nostàlgia televisiva.

QUINS SÓN ELS ESPAIS TELEVISIUS EN LES QUALS LA DOCUMENTACIÓ AUDIOVISUAL ÉS L'ELEMENT PROTAGONISTA?

Informatius:
es pot il·lustrar un tema mitjançant imatges de recurs, o mostrar la cara d'algun personatge o la façana d'un edifici. Les imatges ajuden a aportar informació nova.

Publicitat:
utilitzen imatges d'arxiu ocasionalment, ja que són un bon recurs creatiu.

Secció "Tvimos", del programa *Tvemos*, dedicada a recordar moments poc coneguts o gairebé oblidats de les emissions de TVE.

Amb humor autoconscient, l'episodi "Horrorvisión" (2020), de *Cachitos de hierro y cromo*, subratlla el baix cost de producció del propi programa.